

Neubauer Ignác Egy Barátjával, Schönberger Mojsével

Én vagyok a képen baloldalt, mellettem a barátom, Schönberger Mojse. Ungváron, a zsinagóga mellett csinálta a képet egy barátunk, 1940 tavaszán. Mojse munkaszolgálatos volt a háború alatt.

A háború után visszatért Ungvárra. Mindenképpen rá akart beszélni arra, hogy költözzem Odesszába. Egy odesszai lányt vett feleségül 1950-ben, és nekem is kinézett ott valakit. Én azonban nem voltam hajlandó elköltözni Ungvárról. Az 1960-as évek végén Mojse kivándorolt Izraelbe, azóta nem tudok róla semmit. Az ismerősöm, aki lefényképezett minket, megőrizte a képet, és a háború után, 1946-ban nekem adta. Nagykaposon születtem 1924. március másodikán. A magyar nevem Ignác, a zsidó nevem Nusszen-Leib. 1938-ban fejeztem be az iskolát. A testvéreim még tanultak, így én lettem az egyedüli kenyérkereső a családban, mivel apám ekkor már nagyon sokat volt beteg. Semmihez sem értettem, inasnak elszegődni nem tudtam valamilyen mester mellé, mert a család éhezett volna. Fölcsaptam árusnak. A faluból Ungvárra vittem az árut, ahol zsidó házaknál próbáltam túladni rajta. Hamarosan kialakult az állandó vevőköröm. Anyám baromfitenyésztésbe fogott, tyúkot, kacsát, libát nevelt. A faluban tojást, tyúkot, borjúhúst vettem, amit aztán eladtam. Az anyám által nevelt baromfit is én értékesítettem. Így kerestem meg a család kenyerét. Nehéz volt, de nem haltunk éhen. Kárpátalja 1938-ban ismét magyar fennhatóság alá került [Ekkor még nem került egész Kárpátalja magyar fennhatóság alá, csak Ungvár és Munkács környéke, amelyek az első bécsi döntéssel kerültek vissza átmenetileg Csehszlovákiától. Kárpátalját 1939 márciusában szállták meg a magyar csapatok. -- A szerk.]. Eleinte tulajdonképpen minden rendben volt. De aztán hamarosan, már 1938-ban megkezdődött a zsidók zaklatása. Igaz, ezt mi eleinte nem érzékeljük, legfeljebb a gazdagok. 1939-ben megjelentek a zsidóellenes törvények [lásd: zsidótörvények Magyarországon]. A zsidókat kitiltották a felsőoktatási intézményekből, a hadseregből. Ez volt az antiszemitizmus nyílt, állami formája, még csak nem is próbálták leplezni. 1944-ben Pészah utolsó napján a községházán kifüggesztettek egy hirdetményt, amelyen az állt, hogy másnap, vagyis vasárnap minden zsidó jelenjen meg a községháza előtt. Az összes kisdobronyi zsidó odament. A mi családunk is, hiánytalanul. Ott voltak az édesanyám nővérei a családjakkal, és ott volt édesanyám apja, Mojse is. Szekérre ültettek, és Ungvárra vittek minket. Az ungvári gettót a téglagyárban alakították ki. 1944. május huszonegyedikén fősorakoztattak minket a gettó kapujánál. A téglagyárból annak idején keskeny nyomtávú vasúton szállították el a készterméket. A síneken egy szerelvény gördült a bejáráshoz, amely nem rendes, hanem a téglaszállítására használt, tető nélküli vagonokból állt. A csendőrök irányításával fől szálltunk a kocsikba. A kocsiplatók keskenyek voltak, de mindegyikre legalább száz-százhusz embert hajtottak föl. Sokan még leülni sem tudtak, az egymás mellett álló emberek szorosan egymáshoz préselődtek. Elvittek minket valamilyen állomásra, ahol át kellett szállnunk egy másik, teljesen zárt vagonokból álló szerelvényre. Elindultunk Auschwitzba? Amikor megérkeztünk a táborba, megpróbáltam együtt maradni az öcsémmel. Menetoszlopba rendeztek minket, és elindultunk az auschwitzi munkatáborba, ami öt-hat kilométerre volt a központi tábortól. A táborban nagy barakkok voltak, emeletes fapriccsekkal. Kaptunk egy vékonyka takarót, ami ugyanolyan anyagból készült, mint a rabruhánk. Mindenki kapott egy szövetszalagot, rajta számok. A tábori számom a 66-os volt. németek utakat építettek, nekünk kellett elvégezni a terepmunkát, kivágni a fákat, kiásni a gyökereket, lapátokkal elegyengetni a földet, egyenletesen leszórni a sódert. 1945 januárjában megindult az amerikaiak támadása [Auschwitz felé a Vörös Hadsereg egységei nyomultak, és ők szabadították föl a tábort. -- A szerk.]. Január végén elkezdték kiüríteni a tábort. Összeterelték azt a százezer embert, aki menni tudott [lásd: Auschwitz]. A gyengéket és a betegeket agyonlőtték. És bár keményen fagyott, nyitott vagonokba tereltek be minket. Ebben a vagonban halt meg Sándor öcsém. A legnagyobb öcsém, Dezső már korábban eltűnt, soha nem tudtam meg, mi történt vele. Kilenc napnyi utazás után a szerelvényünk megérkezett a gleiwitzi koncentrációs táborba. Ott pillantottam meg a másik öcsémet, Mártont. Felpuffedt és elkékült, rettenetes látvány volt. Biztos ugyanúgy néztem ki én is. Az öcsémmel bementünk egy barakkba.

Másnap mindkettőnket átvittek a gyengélkedő barakkba. Három nap múlva az öcsém meghalt a kórházban, én meg kezdtem fölépülni. Itt már nem hajtottak ki minket dolgozni. Tisztában voltunk azzal, hogyha nem visznek ki minket dolgozni, akkor ez egy megsemmisítő tábor. Vártuk, hogy beteljesüljön a sorsunk. Így ment ez március másodikáig, a születésnapomig. Korán reggel egy német tiszt lépett be a barakkba, és megkérdezte, ki akar dolgozni. Negyven erősebbnek tűnő embert válogatott ki. Fölsorakoztattak minket, és azt mondták, hogy egy nagyon jó táborba visznek, ahol nem kell nehéz munkát végezni, és rendes ennivalót is kapunk. Gyalogosan tereltek át minket egy táborba, amely kicsi volt, néhány, összesen négyszáz emberre méretezett barakkal. Reggel ötkor volt ébresztő. Reggelit nem kaptunk, úgy vonultunk ki dolgozni. Nyolc kilométeres út volt, amit naponta kétszer meg kellett tennünk. Vasutat építettünk. Április ötödike környékén a munkahelyünk fölött megjelentek az angol és az amerikai repülőgépek. Megkezdődtek a bombázások. Átvittek minket a központi táborba. Néhány napot a lágerben töltöttünk, aztán fölsorakoztattak bennünket, és átmentünk a pályaudvarra. Bevagoníroztak, ránk zárták az ajtót, két napig tartott az út. Aztán a vonat megállt, de a vagonajtókat nem nyitotta ki senki. A vagon teteje alatt lévő ablakocskákon keresztül látszott, hogy valami lágerben vagyunk, látszottak a barakkok, az emberek. Négy vagy öt napot ültünk a zárt vagonokban, és csak utána nyitották ki az ajtókat. Mindannyian a vizeshordókhöz rohantunk, hogy oltsuk a szomjunkat. Azután megint fölsorakoztattak mindenkit, és fölszállítottak a vagonokba. Megérkeztünk valami állomásra. A vagonokból a közeli erdőbe tereltek minket, és elkezdték agyonlőni az embereket. Nem tudom, hogyan maradtam életben. Nem emlékszem, hogy értek oda hozzám a katonák. Arra sem emlékszem, hogyan zuhantam be egy gödörbe, egy bombatölcsérbe. Valószínűleg a félelemtől elveszítettem az eszméletemet. Amikor magamhoz tértem, egy gödörben feküdtem. Csurgott rólam az esővíz. Iszamós voltam a többiek vérétől. Alattam és fölöttem holttestek heverték. Kikecmeregtem a gödörből, és rohanni kezdtem. Magam sem tudom, hova. Mindenáron be akartam menni a faluba. Észrevettek az amerikai katonák. Kenyeret adtak és húskonzervet. Mindössze harminckét kilót nyomtam. Kórházba kerültem, ahol körülbelül egy hónapot töltöttem, azután átírányítottak egy Berlinhez közeli szanatóriumba. 1945 végén értem haza.